

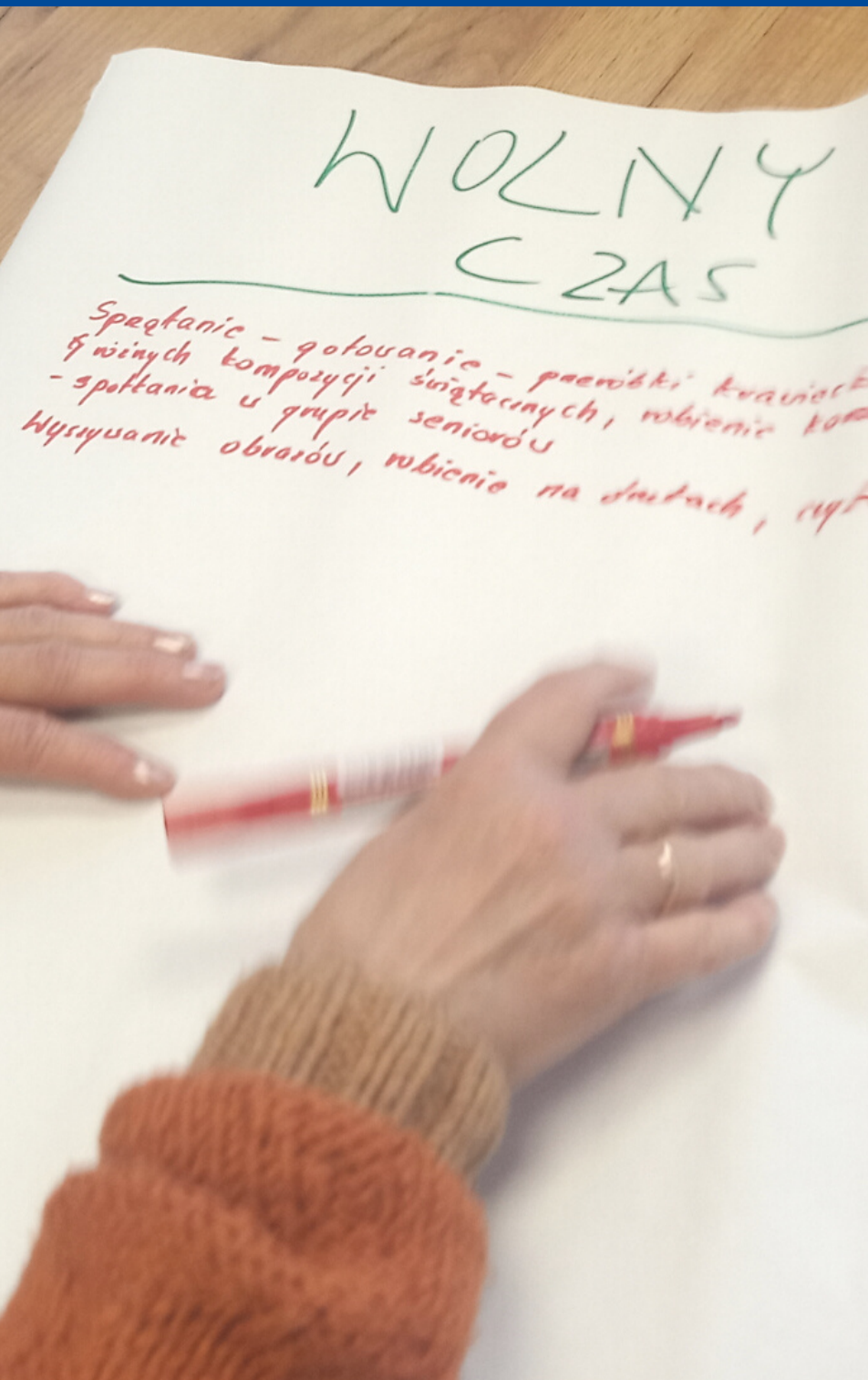
Życie i kultura "pod kominem"

Diagnoza potencjału kulturotwórczego gminy Dobrzeń Wielki

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Edycja 2023

Diagnoza lokalna - zastosowane metody

Analiza danych zastanych

Wywiady indywidualne i grupowe

Warsztaty badawcze

Tablica pytań

Rozpytki

Objazd po gminie Dobrzeń Wielki

Obserwacja uczestnicząca

Wiosną 2023 Gminny Ośrodek Kultury w Dobrzeń Wielkim rozpoczął proces diagnozy potencjału kulturotwórczego na terenie gminy. Badanie było prowadzone metodami jakościowymi, które pozwoliły dostrzec zarówno zasoby, jak i potrzeby społeczności, ale też specyfikę i uwarunkowania społeczno-kulturalne poszczególnych miejscowości.

Zgromadzone dane zostały uzupełniona o wyniki badań prowadzonych przez Tomasza Chabiora w ramach badania "Dojrzewająca kultura 2021", co pozwoliło mieć szersze spojrzenie na kwestię działalności GOK w gminie Dobrzeń Wielki.

Gmina Dobrzeń Wielki

Gmina Dobrzeń Wielki leży w powiecie opolskim w województwie opolskim. Gmina graniczy z Opolem od strony północnej i z rzeką Odrą od strony zachodniej.

To gmina, która w pewnym stopniu ma charakter rolniczy, ale duża część mieszkańców pracuje w Opolu i tam zaspokaja swoje potrzeby.

Mieszkańcy gminy to zarówno członkowie mniejszości niemieckiej, tzw. autochtoni, jak i ludność napływowa, w tym pracownicy Elektrowni Opole (która do 2017 roku znajdował się na terenie gminy), pracownicy szpitala w Kup, czy ludzie, którzy nie chcą mieszkać w samym Opolu, ale na jego obrzeżach.

Przełomowym wydarzeniem w życiu gminy było odłączenie w 2017 roku kilku wsi i przyłączenie ich do Opolu. Na odłączonym terenie znajdowała się elektrownia, dzięki której budżet gminy był wysoki, co przekładało się na jakość usług publicznych, w tym na ofertę kulturalną.

Krótkie charakterystyka gminy

Obecnie na terenie gminy znajdują się tylko 4 miejscowości: Dobrzeń Wielki i Dobrzeń Mały (graniczą ze sobą), a także wsie Chróścice i Kup.

Mimo że gmina liczy tylko 4 miejscowości, to ma niemal 10 000 mieszkańców. Warto zaznaczyć, że komunikacja między poszczególnymi wsiami nie jest łatwa, ponieważ brakuje skoordynowanego transportu publicznego. Gmina graniczy też z Opolem, ale nie dojeżdża do niej miejska komunikacja publiczna, więc dojazd do stolicy województwa samochodem zajmuje kilkanaście minut, natomiast dla osób niezmotoryzowanych jest zdecydowanie dłuższy.

W 2017 roku, wbrew głosom mieszkańców podjęto decyzję o odłączeniu 5 wsi - Borki, Brzezcie (większa część), Czarnowasy, Krzanowice i Świerkle - od reszty gminy. Do dziś w różnych częściach gminy widoczne są transparenty "Cała gmina zawsze razem". Z danych przedstawionych przez GUS w 2022 roku wynika, że gmina Dobrzeń Wielki w ciągu ostatnich 10 lat straciła 36,2% mieszkańców. To największa strata w skali kraju. Jest ona efektem właśnie odłączenia tych 5 wsi. Gmina utraciła też 1/3 terenów – w tym niemal wszystkie przeznaczone pod inwestycje oraz 2/3 dotychczasowego budżetu.

Gmina Dobrzeń Wielki to jedna z 22 gmin w Polsce, gdzie jest możliwość używania językaniemieckiego jako języka pomocniczego. Oznacza to, że osoby należące do mniejszości, mają prawo do zwracania się do organów gminy w języku pomocniczym w formie pisemnej lub ustnej i uzyskiwania, na wyraźny wniosek, odpowiedzi także w języku pomocniczym w formie pisemnej lub ustnej. Wszystkie 4 miejscowości mają również dwujęzyczne tablice ze swoimi nazwami w języku niemieckim.

Transparent na jednym z płotów.

W cieniu komina

Wiele elementów charakteryzuje gminę Dobrzeń Wielki. Przywiązanie do tradycji Śląska Opolskiego, związki z rzeką Odrą (m.in. niedziałająca już stocznia rzeczna w Dobrzenu Małym) czy na tyle duża obecność mniejszości niemieckiej, że stosowane są dwujęzyczne tablice z nazwami miejscowości. To, co przede wszystkim jednak wyróżnia gminę Dobrzeń Wielki to sąsiedztwo Elektrowni Opole.

Jej budowę rozpoczęto w połowie lat 70. XX wieku, a oddana do użytku została w latach 90. Mieszkańcy mówią o życiu "pod kominem", a migoczące nocą światła są dla nich symbolem domu. "Jesteśmy u siebie" - tak trzydziestolatkowie odpowiadali na pytanie, co czują gdy widzą z daleka elektrownię.

To za sprawą elektrowni na terenie gminy pojawili się nowi mieszkańcy. Od lat 70. XX wieku przyjeżdżali tu pracować, a ostatecznie podejmowali decyzję o stałym zamieszkaniu i sprowadzeniu rodzin. To dzięki elektrowni sytuacja finansowa gminy przez lata była bardzo dobra, a Gminny Ośrodek Kultury mógł działać w dużym, dobrze wyposażonym budynku i angażować szeroki zespół pracowników i współpracowników.

Okres, gdy od Gminy Dobrzeń Wielki odłączono 5 wsi, m.in. te na terenie których znajduje się Elektrownia, i włączono je w granice Opola, był dla mieszkańców bardzo bolesny. W konsultacjach społecznych 99,7% głosujących w Dobrzenu Wielkim opowiedziało się przeciwko pomysłowi odłączenia wsi od gminy, a niektórzy mieszkańcy prowadzili protest głodowy. Mimo to władze centralne podjęły inną decyzję - sprzeczną z głosami mieszkańców gminy Dobrzeń Wielki, w efekcie czego społeczność nie tylko utraciła m.in. historyczną miejscowość Czarnowąsę, ale przede wszystkim poczucie wspólnoty.

Dobrzeń Wielki i Dobrzeń Mały

Kościół Świętego Rocha w Dobrzeń Wielkim.
Jeden z najważniejszych zabytków w gminie.

Dobrzeń Wielki to największa miejscowość na terenie gminy. Sąsiaduje z Dobrzeń Małym.

W Dobrzeń Wielkim znajduje się siedziba gminy, szkoła, w tym szkoła średnia, liczne sklepy, markety, duży budynek Gminnego Ośrodka Kultury wraz z biblioteką, zakłady usługowe i przedsiębiorstwa. W Dobrzeń Wielkim znajduje się osiedle z lat 70-80. XX wieku, w którym zamieszkali pracownicy Elektrowni Opole. Historia Dobrzeń Wielkiego i Dobrzeń Małego jest nierozdzielnie związana z Odrą. Obie miejscowości dotykały powodzie, także ta najtragiczniejsza w 1997 roku. Tu na Odrze jest śluza, a w Dobrzeń Wielkim przez wiele lat działała stocznia rzeczna dająca pracę mieszkańcom. Dziś nad rzeką są zrobione trasy spacerowe, miejsca do rekreacji i wypoczynku. Dzięki podjętym działaniom melioracyjnym teren miejscowości jest zabezpieczony przed powodzią. W zbiorach biblioteki można znaleźć nawet pozycję książkową "Odra w życiu mieszkańców Dobrzeń".

W Dobrzeń działają organizacje pozarządowe, w tym Ochotnicza Straż Pożarna oraz Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim. Co ciekawe przed II wojną światową w Dobrzeń działało kilka organizacji polonijnych.

W Dobrzeń Wielkim działa najstarsze liceum wiejskie w Polsce (od 1953 roku). We wsi jest też źródło cudownej wody, które przyciąga pielgrzymów spoza gminy, a także zalew nazywany "Balatonem", gdzie mieszkańcy spędzają wolny czas.

Poniemiecka historia i pamięć

W związku z tym, że do 1945 roku dzisiejsza gmina Dobrzeń Wielki była częścią Niemiec, na jej terenie znajduje się wiele miejsc pamięci poświęconych jej ówczesnym mieszkańcom, w tym pomniki oraz opuszczone cmentarze ewangeliczne.

Jednym z takich obiektów jest znajdujący się w Dobrzeńcu Wielkim zabytkowy pomnik z 1931 roku upamiętniający niemieckich żołnierzy poległych w I wojnie światowej. Pomnik zaprojektował Max Habersetzler i ma charakter antywojenny. Po II wojnie światowej został uzupełniony o tablice upamiętniające Polaków poległych na frontach.

KUP

Miejscowość jest nazywana po niemiecku Kupp. Polska nazwa pochodzi prawdopodobnie od staropolskiego słowa "kupa" lub "kopa" oznaczającego usypisko, nagromadzenie, stertę lub małą górę.

Kup ma bardzo ciekawe barokowe założenie urbanistyczne - jest ono oparte na rzucie koła. W przeszłości w Kup znajdował się budynek urzędu podatkowego wraz z domami kancelisty i poborcy, a także kuźnia, browar, gospoda oraz dom wójta z aresztem. W połowie XIX wieku budynek urzędu podatkowego został zamieniony w sąd, a w miejscowości powstał pierwszy szpital. Szpital, który obecnie działa w Kup, kontynuuje tradycje tego, którego powstanie miało miejsce w latach 20.XX wieku.

Dziś w Kup działa szkoła, szpital, filia biblioteki, lokalne koło DFK (czyli mniejszości niemieckiej), kilka sklepów w tym mały market, siedziba nadleśnictwa. Jest też kościół parafialny i budynek świetlicy wiejskiej, gdzie spotykają się mieszkańcy.

Zasoby w Kup:

Zintegrowana społeczność

Ciekawa historia

Zabytki, w tym zabytkowy cmentarz ewangelicki

Filia biblioteki

Szkoła

Mieszkańcy wsi Kup o sobie samych

Podczas warsztatów badawczych z mieszkańcami, pytaliśmy ich jak postrzegają swoją społeczność: "KIM SĄ MIESZKAŃCY KUP?" oraz co ich wyróżnia i charakteryzuje. Wyraźnie widać tu świadomość dychotomii na "tutejszych" czyli mniejszość niemiecką oraz napływowych, czyli pracowników szpitala. Tym co ich łączy jest fakt, że cała społeczność jest katolicka. To odróżnia ją od tych Niemców, którzy wyjechali po 1945 roku (i śladem ich obecności jest dziś jedynie zabytkowy cmentarz).

Widać również, że mieszkańcy postrzegają siebie jako aktywistów, czego dowodem było m.in. ich zaangażowanie w strajk głodowy w 2017 roku, gdy walczyli o zachowanie jedności gminy.

W przypadku miejscowości Kup dobrze widać jak zróżnicowane jest pochodzenie mieszkańców. To dobry pretekst do podejmowania działań, które pozwalałyby budować poczucie wspólnoty lokalnej.

*Mniejszość
niemiecka*

Seniorzy

Napływowci

Katolicy

*Lubiący
porządek*

Aktywni

*Działający
społecznie*

*Zgrany
zespół*

*Pracownicy
służby
zdrowia*

Zabytkowy cmentarz ewangelicki w Kup

Chróścice

To kolejna prężna i zadbana miejscowość. W niej także działa szkoła oraz filia biblioteki. Istnieją też kościół parafialny, gminne centrum seniorów, siłownia. Działa tam sklep Biedronka oraz czynny 7 dni w tygodniu sklep Żabka. Co ciekawe Żabka czynna do godziny 23.00, więc wieczorami staje się swoistym centrum życia lokalnego, ponieważ jest miejscem spotkań

W miejscowości mieszkają też członkowie mniejszości niemieckiej, co sprawia że nazwa miejscowości jest zapisana w dwóch językach. W związku z tym obserwować można pojawiające się akty wandalizmu.

W Chróścicach działa gminne centrum seniora

W trakcie prowadzonej diagnozy analizowane były m.in. zainteresowania i sposób spędzania wolnego czasu przez seniorki i seniorów z miejscowości Chróścice. Chcieliśmy sprawdzić, czy i w jaki sposób Gminny Ośrodek Kultury może tę ofertę dla nich poszerzać i jakie są bariery korzystania z oferty GOK. Interesowało nas także, w jaki sposób mieszkańcy gminy w wieku ponad 60 lat spędzają swój czas wolny.

Wśród barier wskazywanych przez uczestniczki badania pojawiały się m.in. kwestie dostępności oferty na miejscu w Chróścicach, brak transportu do Dobrzenu Wielkiego oraz możliwość samodzielnej realizacji pasji w domu lub gronie najbliższych.

Czas wolny mieszkańców Chróścic

Praca w ogrodzie - dla rozmówczyń ogórek to prawdziwa pasja i duma, ciągle w nim coś zmieniają, planują kolejne nasadzenia czy ścieżki.

Pieczenie ciast i poznawanie nowych przepisów

Dbanie o zdrowie - wyjazdy na basen, spacer po okolicy

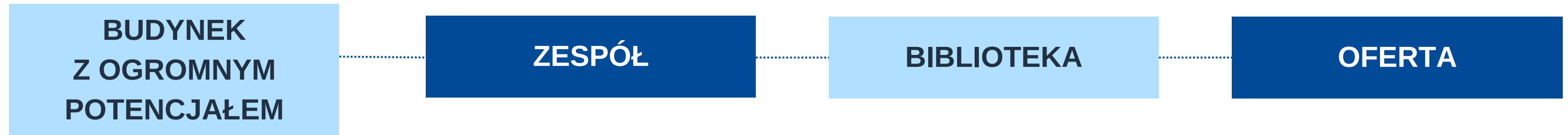
Wyjazdy do teatru/ kina w Opolu

Wyjazdy na wycieczki krajoznawcze z innymi seniorami, chętnie na wycieczki tematyczne - zwiedzanie zabytków i przyroda

Spotkania towarzyskie - w świetlicy albo w ogrodzie u mieszkanek, spotkania, żarty, wspólne rozmowy

Gminny Ośrodek Kultury w Dobrzeniu Wielkim

Główne obszary badań i rekomendacji dla GOK
opracowanych w ramach diagnozy

Prowadzona diagnoza pozwoliła poznać skalę, sposób, zakres działania Gminnego Ośrodka Kultury w Dobrzeniu Wielkim. Pokazała mocne strony oraz kierunki, które GOK może jeszcze rozwijać, modyfikować lub wprowadzać.

Wyraźnie widać cztery mocne obszary:

- duży, nowoczesny budynek dający szerokie możliwości prowadzenia zajęć na wysokim poziomie,
- bardzo dobry zespół instruktorski oraz doświadczona i otwarta na nowe rozwiązania kadra zarządzająca,
- nowoczesna, ale przyjazna i bardzo dobrze (wszechstronnie) wyposażona biblioteka,
- szeroka oferta różnorodnych zajęć, które wypełniają życiem budynek GOK.

Każdy z powyższych obszarów można jednak rozwijać wprowadzając nowe rozwiązania poszerzające dotychczasowy zakres działania.

Zasoby lokalowe GOK

Zasoby lokalowe jakimi dysponuje Gminny Ośrodek Kultury w Dobrzeniu Wielkim są imponujące. Dorównują warunkom, w jakich pracują wielkomiejskie instytucje kultury w Katowicach, Wrocławiu czy Warszawie. Budynek jest wyremontowany i pozwala na organizację zajęć na ogólnopolskim poziomie.

Budynek GOK został zbudowany na potrzeby społeczności Dobrzenia Wielkiego rozrastającego się w związku z budową elektrowni.

Gmach znajduje się w centrum miejscowości przy głównej ulicy.

W ostatnich latach budynek został gruntownie wyremontowany. Było to możliwe dzięki pozyskaniu środków zewnętrznych.

Wszystkie przestrzenie w budynku są wykorzystane na potrzeby działalności kulturalnej.

Duża sala taneczna z lustrami	Sala baletowa
Przyjemna biblioteka z miejscami do siedzenia	Sala sceniczna z podestem
Sala warsztatowa	Pracownie plastyczna i muzyczna
Kawiarnia	Piwnica z możliwością aranżacji
Siłownia dla seniorów	Hol z możliwością aranżacji wystaw i miejscami do siedzenia

Budynek GOK miejscem spotkań

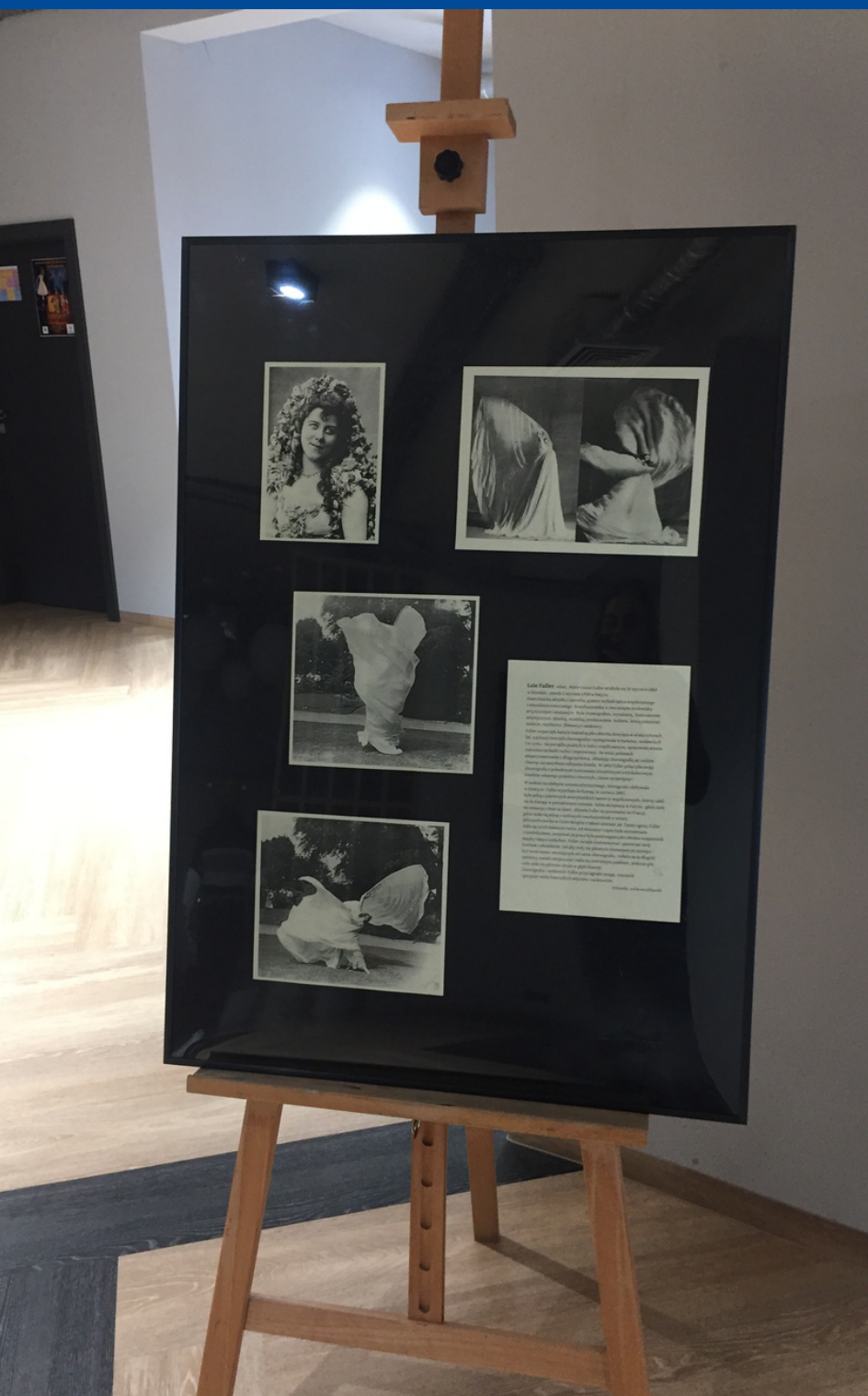
Wyzwaniem, przed którym stoi GOK, jest znalezienie odpowiedzi, w jaki sposób zapraszać kolejnych mieszkańców do korzystania ze swojej przestrzeni GOK.

W rozmowach z mieszkańcami panuje przekonanie, że GOK to miejsce dla sekcji artystycznych i uczestników tych sekcyjnych zajęć. Tak było przez wiele lat, jeszcze przed gruntownym remontem budynku. Z kolei długi czas remontu i okres pandemii nie sprzyjały odwiedzaniu GOK, mimo że nowy dyrektor wraz z zespołem poszerzał ofertę. Obecnie nadal jest w gminie grupa mieszkańców, która kojarzy, że GOK to miejsce nie dla nich. Nie mają dzieci chodzących do GOK na zajęcia, a sami również nie korzystają z biblioteki czy innych aktywności tam dostępnych.

Warto wprowadzić kampanię zapraszającą do budynku, która informowałaby m.in o kawiarni działającej przy GOK, czy o organizowanych w holu wystawach.

Warto też prowadzić pojedyncze zajęcia dla dorosłych, które poza sekcjami dawałyby pretekst, by dorośli mogli zaglądać do GOK, a tym samym oswajali dla siebie wyremontowany budynek i odkrywali nowe możliwości.

Budynek GOK miejscem spotkań

Wyremontowany budynek nie jest jeszcze w pełni wykończony i wyposażony. Wciąż brakuje windy, która zapewniałaby dostępność całego obiektu dla osób mających problemy z poruszaniem się. Na szczęście w tym roku dzięki dotacji ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ta bariera zostanie zlikwidowana.

Warto też wprowadzić miejsca do siedzenia w środku. Obecny plan budynku sprawdza się dla dzieci uczestniczących w sekcjach, ale nie ma przestrzeni gdzie można po prostu pobyć i spokojnie poczekać, gdy dzieci uczestniczą w zajęciach. W dużym holu na parterze są wystawy oraz wejścia na sale, ale brakuje miejsc do siedzenia - zarówno pojedynczo, jak i w grupach kilku osób. Warto wprowadzić takie miejsce, by osoby, które chcą, mogły zostać na dłużej w budynku. Warto też wprowadzić jakieś mini zajęcia dla dorosłych czekających na dzieci. Mini-książki do czytania, informacje o gminie i czy jej historii, jakieś zadania czy 20-minutowe zagadki.

Celem zastosowania takich rozwiązań jest nie tylko to, aby oderwać ludzi od telefonów komórkowych, ale też budować ich miłe skojarzenia z GOK.

Warto też rozważyć wprowadzenie mini-ulotek z ofertą na najbliższy miesiąc do zabrania ze sobą. Obecnie są plakaty przy wejściu do budynku, ale taka mała przypominajka też może ułatwić zapamiętanie o ważnych wydarzeniach i zwiększyć uczestnictwo mieszkańców.

Zespół ekspertek

W GOK w Dobrzenu Wielkim są bardzo dobre sekcje tematyczne prowadzone przez specjalistki. Jakość zajęć jest porównywalna z zajęciami w miastach wojewódzkich, nie tylko Opolu, ale też Katowicach czy Wrocławiu. Zespoły odnoszą sukcesy w konkursach i turniejach regionalnych i centralnych. Prowadzone przez profesjonalnych trenerów zajęcia są doceniane przez dzieci i młodzież, ale też rodziców. Każda z sekcji ma oddanych sprzymierzeńców, którzy są zaangażowani w to, by sekcje działały utrzymując swoją wysoką jakość.

Wyzwaniem dla GOM jest formuła zajęć. Aby osoby uczestniczące mogły się rozwijać i osiągać sukcesy, konieczna jest stała systematyczna praca. Osoby uczestniczące muszą być zdecydowane i zdeterminowane, by w nich uczestniczyć. W taki sposób działają sekcje. Trudno rozwijać umiejętności cyrkowe czy baletowe organizując pojedyncze warsztaty. Z drugiej strony stałe zajęcia nie są formą zajęć dla wszystkich, warto więc zastanowić się, jakie zajęcia w formie nieregularnej czy nawet pojedynczych zajęć, mogłyby być dostępne dla mieszkańców.

Warto też pamiętać, że osoby skupione wokół sekcji są stałymi bywalcami GOK. Warto więc rozmawiać z nimi przy ewentualnych dyskusjach o dodatkowych zajęciach czy ofercie dla dorosłych mieszkańców.

Biblioteka

Biblioteka posiada siedzibę główną w Dobrzeniu Wielkim oraz dwie filie - w Chróścicach oraz Kup. Dzięki temu mieszkańcy wszystkich miejscowości mają łatwy dostęp do księgozbioru. Biblioteka jest dobrze wyposażona w nowości książkowe o różnorodnym charakterze, a samo jej wnętrze zachęca do odwiedzania i spędzania tam czasu. Książki są wykładane w taki sposób, że zachęcają do sięgnięcia po konkretne pozycje.

Zespół biblioteki jest zaangażowany nie tylko w swoją pracę, ale też w czytelnictwo. Obcowanie z pracowniczkami jest dla czytelników inspirujące do nowych poszukiwań.

Biblioteka to często główny punkt kontaktu mieszkańców gminy z GOK. Wiele osób, które odwiedza budynek jest tak właśnie z powodu biblioteki i nie korzysta z innej oferty. Warto więc, by w bibliotece (i jej filiach) były umieszczane informacje o ofercie GOK i wszelkie informacje o projektach i wydarzeniach. Konieczne jest więc by były dostępne nie tylko plakaty, ale też wspomniane już mini-ulotki.

Konieczne jest utrzymanie dobrych działań bibliotecznych opartych o ciekawe zbiory i zainteresowanie bibliotekarek potrzebami mieszkańców. Warto wprowadzać kolejne innowacje, by biblioteka w Dobrzeniu Wielkim nadal nie odbiegała od bibliotek w innych miastach.

Biblioteka i jej filie

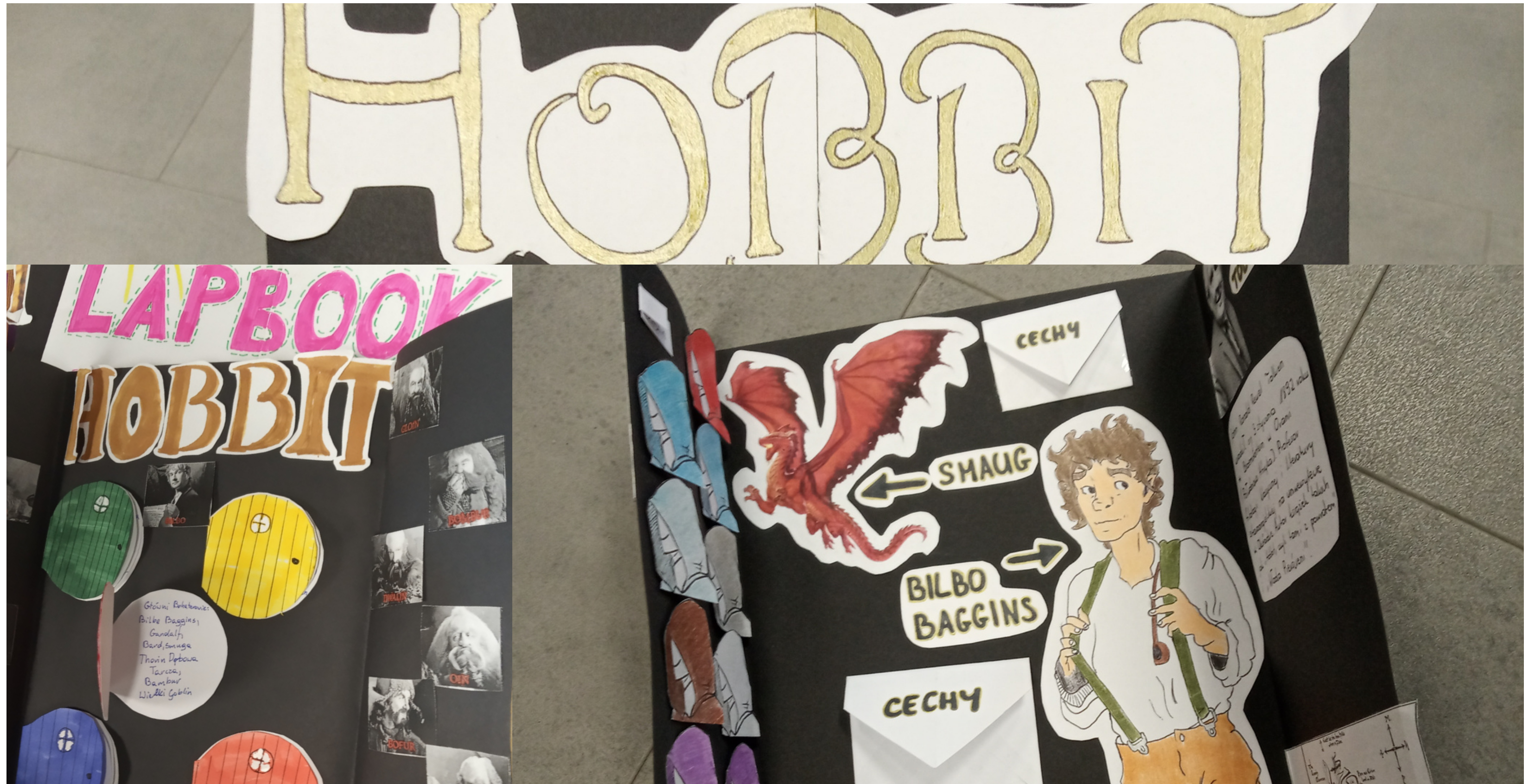

Biblioteka działa nie tylko w zakresie udostępniania zbiorów i popularyzacji czytelnictwa, ale też filie w Kup i Chróścicach to lokalne centra kultury. To dobre miejsca do budowania relacji w społecznościach lokalnych. W filiach zbierają się mieszkańcy - można zainicjować wspólne wymyślenie projektów, które może pomóc zorganizować GOK. Konkurs na inicjatywy lokalne może być dla tego dobrym narzędziem.

Dobrze też działają lokalni animatorzy i aktywiści, dlatego m.in. poprzez filie bibliotek można wspierać ich pomysły, ale też pokazywać im możliwe kierunki dalszego działania. Do tego potrzebny jest animator społeczności lokalnej. GOK wraz z filiami i mieszkańcami mogą realizować wspólnie działania w świetlicach lub na gminnych działkach. Wychodzenie z działaniami poza filie biblioteki jest też o tyle istotne, że są one naprawdę niewielkie i trudno byłoby tam realizować większe przedsięwzięcia.

Filie mogą realizować projekty oparte o tradycje i historie miejscowości lub też o nowoczesne inicjatywy, które będą podnosić kompetencje mieszkańców - np. pogadanki z psychologiem, porady z dietetykiem, spotkania przyrodnicze. Mieszkańcy gminy są dość aktywni i sami mogą proponować, jakie działania są dla nich ciekawe i inspirujące. Warto wracać z inicjatywami pytać ich o zdanie i pomysły. Mogą to robić same bibliotekarki, ale warto by wspierał je w tym animator społeczności lokalnej, który posiadałby czas i wiedzę, w jaki sposób pomysły mieszkańców przekuć na działania.

Twórcze pomysły na pracę biblioteki. Konkurs na lapbook poświęcony "Hobbitowi".

Oferta

Oferta Gminnego Ośrodka Kultury w Dobrzenu Wielkim jest nie tylko różnorodna, ale też bardzo wysokiej jakości. To, co proponuje GOK wyróżnia się na tle innych instytucji kultury w podobnej wielkości gminach, a często dysponujących zdecydowanie większym budżetem.

Oferta GOK ma formułę przede wszystkim pracy w sekcjach artystycznych, które pracują długofalowo rozwijając amatorski ruch artystyczny zapewniając przy tym pracę z instruktorkami o ogólnopolskich osiągnięciach. GOK ma również osiągnięcia w popularyzacji kultury ludowej, w tym wpisania haftu dobrzeńskiego na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego.

Dodatkowo GOK organizuje szereg wydarzeń kulturalnych mających jednak charakter z jednej strony akcyjny, z drugiej jednak zakładający bardziej bierny niż aktywny odbiór uczestników. W ofercie brakuje działań animacyjnych, ale też realizowanych na szerszą skalę poza budynkiem ośrodka kultury (np. w większym stopniu wykorzystującym filie bibliotek). W zespole złożonym z instruktorek - specjalistek w zakresie edukacji artystycznej, brakuje osoby o kompetencjach animatora społeczności lokalnej. By takie działania mogły być prowadzone, ważne jest poszerzenie zespołu o takiego pracownika zatrudnionego na stałe.

Rekomendacje

Oferta

Warto poszerzać ofertę o zajęcia dla zapracowanych dorosłych. Mogłyby powstać „weekendowe” zajęcia w tych tematach prowadzone dla osób aktywnych zawodowo. Ta aby można było doświadczyć jakiegoś spotkania ze sztuką, rozwoju zainteresowań, a nie trzeba było się deklarować na długie i regularne uczestnictwo. Dorośli aktywni zawodowo i „młodzi” emeryci nie zawsze mogą i chcą podejmować się takich długich zobowiązań, a kilka godzin w weekend raz na jakiś czas można przeznaczyć na rozwijające zajęcia.

Warto też sprawdzić, czy mieszkańcy są gotowi przyjeżdżać w dni tygodnia w późnych godzinach np. od 20.00. Warto rozważyć też wprowadzenie działań online. Mogą być podobnego do prowadzonych już przez bibliotekę filmików. Mogą to być na przykład ćwiczenia czy zadania plastyczne podzielone na małe fragmenty, które mieszkańcy mogą robić/trenować w domu w dogodnych godzinach, by potem zaprezentować tego wyniki wspólnie w GOK lub odebrać jakieś przedmioty w GOK.

Oferta

Podobne działania lokalne GOK może inspirować na osiedlu mieszkaniowym w Dobrzeniu Wielkim. Powstało ono na potrzeby budowy elektrowni i zamieszkałe głównie przez jej budowniczych i pracowników.

To osiedle może być pretekstem do dyskusji o wielokulturowych tradycjach gminy oraz jej najnowszej historii. Można zainicjować na przykład tworzenie archiwów wspomnień, radzenia sobie z niemieckim językiem lokalnej społeczności, z bliskością rzeki czy przemysłu. Nawet podczas prowadzenia diagnozy pojawiło się kilka podobnych tematów. W wielu rozmowach z mieszkańcami pojawiało się odniesienie do elektrowni - do czasu jej budowy, czy do jej "górowania" nad okolicą. Pojawiły się też wątki przyłączenia elektrowni i części gminy do Opolą w 2017 roku. Ta kwestia budziła duże protesty społeczne i do tej pory budzi żywe emocje. Takie działania zbierania wspomnień, nawet dotyczących najnowszej historii, GOK może zainicjować sam lub zaprosić do współpracy jakieś organizacje pozarządowe zajmujące się tym tematem.

Takie działania powinna prowadzić osoba animatora społeczności lokalnej.

Oferta dla seniorów

Działania dla seniorów - w gminie są różnorodne grupy seniorów (podobnie jak w całym kraju) i te grupy mają różnorodne potrzeby. Wiemy, że obecnie działa jedna grupa seniorska, badania pokazały jednak że jest potencjał, by wprowadzić jeszcze kilka grup seniorów oraz zajęcia dla chętnych seniorów, którzy nie mogą regularnie uczestniczyć w spotkaniach w klubie seniora.

Warto, by ta oferta była bardziej aktywna, nastawiona na rozwój seniorów i odniesienie do współczesnego świata - teatr, może lokalny kabaret, ale też ćwiczenia ruchowe. Na terenie gminy jest coraz liczniejsza populacja seniorów. Wiele z nich to bardzo aktywne osoby, pracujące całe życie, przyzwyczajone do organizacji i samoorganizacji różnych wydarzeń i zapewnienia sobie różnych spraw we własnym zakresie. Warto wykorzystać ten potencjał i zaprosić do współprowadzenia lokalnych inicjatyw.

Co ważne, należy zachować zróżnicowany charakter tej oferty z myślą o tym, że seniorzy nie mają jednego, uniwersalnego modelu uczestnictwa w kulturze i spędzania czasu wolnego.

Rekomendacje

Oferta

GOK ma nowoczesny i wyremontowany budynek, który pozwala realizować bardzo różnorodne i wysokiej jakości działania. To jednak może onieśmielać część mieszkańców gminy. Dodatkowo w sołectwach jest mocna tradycja działania lokalnego i zaspokajania potrzeb w najbliższej okolicy, bez konieczności jeżdżenia do Dobrzonia Wielkiego (czy nawet Opola). W takich okolicznościach warto, by GOK prowadził lub współprowadził działania lokalnie w sołectwach czy na poszczególnych osiedlach samego Dobrzonia Wielkiego. Tym bardziej, że mieszkańcy lokalnie podejmują wspólnie różne aktywności oddolnie i bez dodatkowego budżetu.

GOK także może włączać się lub samodzielnie aranżować takie działania wśród mieszkańców. Może też wspierać organizację oddolnych inicjatyw, może je urozmaicać dodatkowymi działaniami, a może też pokazywać lub podpowiadać, gdzie szukać nowych pomysłów, inspiracji czy też środków finansowych dla grup nieformalnych (np. program "Kierunek NOWE FIO" prowadzony przez Opolskie Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych czy "Seniorzy w Akcji" Towarzystwa Inicjatyw Twórczych E).

Warto też raz na jakiś czas zorganizować otwarte spotkanie dla "aktywnych mieszkańców gminy" celem wymiany doświadczeń, pomysłów czy planów, ale też edukowania, jak takie przedsięwzięcia realizować.

Animators społeczności lokalnej

Aby GOK mógł skutecznie pracować ze społecznością lokalną konieczne jest zaangażowanie animatorka /animatorki społeczności lokalnej, który mógłby w pełni wykorzystać potencjał, zasoby i pomysły osób żyjących na terenie gminy Dobrzeń Wielki. Ważne, by osoba zaangażowana mogła wspierać pomysły i kierować lokalnych działaczy i działaczki w stronę ich realizacji. Osoba na stanowisku animatora powinna być w kontakcie z sieciami animatorów lokalnych z województwa opolskiego, ale też sieciami ogólnopolskimi, np. skupionymi wokół Niekogresu Animatorów Kultury, realizatorami programu Równać Szanse czy "Seniorzy w akcji". Ważne, by miała umiejętność pracy w grupie i prowadzenia spotkań, lub chciała i mogła te kompetencje rozwijać, a także by potrafiła poszukiwać inspirujących i angażujących tematów, które będą interesować mieszkańców.

Wyzwanie i rekomendacje

Wyzwanie	Rekomendacja
<p>Zainteresowanie przeszłością, w tym zainteresowanie historią społeczną w wymiarze lokalnym (trend lokalny, ale też ogólnopolski); brak działań dokumentujących lokalną historię po 1945 roku; brak działań animacyjnych opartych o dziedzictwo/ historię; wyłączenie z narracji historycznej ludzi, którzy przyjechali do gminy po 1945 roku;</p>	<p>Realizacja projektów animacyjnych odwołujących się do lokalnego dziedzictwa, w tym dziedzictwa przemysłowego (np. stara stocznia, elektrownia). Może to być tworzenie archiwów społecznych czy wystaw społecznych. Warto zainteresować się archiwizowaniem protestów mieszkańców z 2017 roku, ponieważ za kilka czy kilkanaście lat będzie to szalenie wartościowy materiał.</p>
<p>GOK może być oknem na świat - dawać okazję do obcowania z nowymi formami uczestnictwa w kulturze czy nowymi zjawiskami.</p>	<p>Pokazywanie mieszkańcom trendów z zewnątrz - pokazanie, że mają dostęp do kultury na wysokim poziomie.</p>
<p>Tematyka ekologiczna czy przyrodnicza jest coraz powszechniejszym tematem podejmowanym przez instytucje kultury. Gmina Dobrzeń Wielki ma szerokie możliwości włączania jej w swoją działalność, ale do tej pory raczej tego nie robi.</p>	<p>Odra jako rzeka z którą mieszkańcy mają związek może dawać pretekst do działań związane z ekologią i spędzaniem czasu nad rzeką. Można też nawiązać współpracę z Nadleśnictwem Kup w zakresie poszerzania prowadzonych przez nie działań edukacyjnych.</p>
<p>Wiele osób wyjeżdża do pracy zagranicę.</p>	<p>Można uwzględnić działania odpowiadające na ich szczególne potrzeby, np. biblioteka daje książki na dłuższy czas czy promuje korzystanie z Legimi; działania online promowane w tej grupie.</p>

www.facebook.com/gokdw

www.gokdw.pl

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Edycja 2023

opracowanie: Federacja Mazowia